

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE CONXUNTO II
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)
CURSO 2018-19

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
CONXUNTO II (2º Cudrimestre)										
ESPECIALIDADE:	Pedagogía					ITINERARIOS:	Pedagogía Xeral e da Linguaxe Musical			
CARÁCTER:	Obrigatorio					TIPO DE CLASE:	Colectiva			
DEPARTAMENTO:	Pedagogía					XEFE DE DPTO.:	Adriana Cristina García García			
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	Ana María López Castaño			
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	1.5
ECTS/CUAD.	3								Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS					EMAIL/TEL/WEB		TITORÍA		
	Ana María López Castaño					anmalocas@edu.xunta.es		Mércores 15-16 h.		

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRIPTOR: Interpretación musical en grupo con diferentes formacións e repertorios e instrumentos, incluído o instrumento principal. Desenvolvemento de hábitos e técnicas de ensaio. Posta en común de criterios interpretativos. Fundamentos de dirección en pequenas agrupacións. Desenvolvemento de proxectos musicais colectivos.	
COÑECEMENTOS PREVIOS: Os correspondentes á disciplina de Conxunto I	
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	1, 7, 9, 10
COMPETENCIAS XERAIS:	2, 3, 4, 6, 7, 8, 13, 17, 21, 22
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	2, 3, 4, 5, 8, 11
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBXECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Comprender os conceptos básicos do traballo co conxunto instrumental e polos en práctica.	Todas
2. Estudar e practicar a técnica dos instrumentos de percusión Orff (determinados e indeterminados). Coñecer as súas características e as súas posibilidades sonoras para utilizalas na interpretación individual e colectiva.	Todas
3. Estudar e practicar a técnica de dirección. (Xesto simétrico e independencia de brazos).	Todas
4. Crear no alumno o hábito de escoitar e dirixir simultaneamente.	Todas
5. Traballar a expresividade a través da fisionomía do xesto.	Todas
6. Compór arranxos e pequenas pezas para o conxunto instrumental dunha clase de Linguaxe Musical.	Todas
7. Crear no alumno o hábito de cantar e tocar simultaneamente.	Todas
8. Interpretar un repertorio individual y de conxunto de diferentes estilos adecuado as dificultades de nivel elemental.	Todas
9. Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e de memoria nestes instrumentos.	Todas

10. Aplicar unha sensibilidade auditiva que valore a exigencia da calidade sonora.	Todas
--	-------

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Os instrumentos escolares no conservatorio elemental.	1.1. Clasificación de los instrumentos escolares. Indeterminados e determinados. 1.2. Coñecementos básicos da forma de produción do son en cada instrumento (diferentes tipos de baquetas, dedos, mans,..) 1.3. Gama tímbrica de cada instrumento.	1
2. O control postural	2.1. Quentamento. 2.2. Estiradas. 2.3. Coordinación motriz. 2.4. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans. 2.5. Control del movemento ante o instrumento. 2.6. Traballo de conxunto. 2.7. Desenvolvemento da habilidade de cada man y o xogo coordinado de ambas. Independencia psicomotora.	1
3. A percusión corporal.	3.1. Palmas, pes, xeonllos, dedos, boca ... Control postural e do movemento. 3.2. Repertorio. 3.3. Improvisación en grupo. 3.4. Lectura a vista. 3.5. Grafías. Símbolos gráficos.	1
4. A voz.	4.1. A voz como instrumento musical: aparello respiratorio, aparello fonador, aparello resoador. 4.2. Tipos de respiración: diafragmática, intercostal, pectoral y completa. Exercicios respiratorios e de técnica vocal. 4.3. Exercicios de relaxación. Exercicios de resonancia, exercicios de vocalización. Exercicios de entoación. 4.4. Desafinación e desentoación. 4.5. A canción popular. Qué e cómo traballar a partir das cancións. 4.6. Tesitura vocal en nenos. Clasificación das voces.	1
5. Os instrumentos de pequena percusión.	5.1. Coñecementos básicos da forma de produción do son en cada instrumento (diferentes tipos de baquetas, dedos, mans,..) 5.2. Gama tímbrica: membrana, metal e madeira. 5.3. Aprendizaxe dos distintos modos de ataque. 5.4. Ritmos simples. Ritmos compostos. Ritmos irregulares. Polirritmia. Ritmos populares. 5.5. A percusión menor nos círculos de percusión: o cinzarro (campá), as maracas, o triángulo, as claves.	1
6. As láminas.	6.1. Coñecementos básicos da forma de produción do son en cada instrumento (diferentes tipos de baquetas, dedos, mans,..) 6.2. Gama tímbrica: metal e madeira. 6.3. Alturas. 6.4. Aprendizaxe dos distintos modos de ataque. 6.4. Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans. 6.5. Repertorio. 6.6. Improvisación en grupo. 6.7. Lectura a vista. 6.8. Grafías. Símbolos gráficos. Principios xerais sobre cambios de mans. 6.9. Adestramento progresivo e permanente da memoria. 6.10. O fraseo e a articulación. 6.11. Escalas, arpejos, desenvolvemento da velocidade, dobres notas....	3
7. As membranas.	7.1. Círculos de percusión. 7.2. Progresións rítmicas. 7.3. O caixón: ritmo de rumba, tango e bulerías, rock, hip.hop, blues. 7.4. O djembé: ritmos africanos (kakilambe, kukú, solí), ritmo de rock, reggae e rumba. 7.5. O darbuka: ritmos árabes (ayyub, karachi, maqsoum), por-rock, hip-hop, blues.	3

8. A práctica de conxunto.	8.1. Percepción simultánea da densidade tímbrica característica da percusión. 8.2. Desenvolvemento das destrezas motrices e a coordinación. 8.3. Adaptación al conxunto. Empaste. 8.4. Desenvolvemento da capacidade de concentración, escoita activa e atención.	1
9. Instrumentos de construción propia.	9.1. Procura e aportación do material. 9.2. Selección. 9.3. Construción. 9.4. Converter en instrumentos os obxectos do aula.	1
10. Metodoloxía no proceso do ensino e aprendizaxe dunha peza instrumental.	10.1. Obstinado, bordón e nota pedal. Planos sonoros. 10.2. Elección de instrumentos. Formación do grupo instrumental e vocal. Presenza de cada sección. 10.3. Colocación dos instrumentos. 10.4. Quentamento da voz. 10.5. Solfexar sen e con entoación. 10.6. Quentamento das articulacións. 10.7. Ensaio por seccións. 10.8. Ensamblaxe progresivo. 10.8. Interpretación. 10.9. Estiradas. 10.10. A paisaxe sonora. 10.11. Instrumentar contos, cancións, rimas, partituras,...	1
11. Dirección instrumental e vocal.	11.1. Colocación dos instrumentos. Proporción en canto a material de construción e en canto a altura. 11.2. Selección de obras. 11.3. Repertorio. 11.4. Respiración custo-diafragmática. 11.5. Dirección en compases de subdivisión binaria e de subdivisión ternaria. Anacrusas. Matices: absolutos e progresivos. Agógicas: absolutas e progresivas. Articulación: legato e non legato. Calderones. Fraseo. Xesto simétrico e independencia de brazos. As entradas.	1
12. Instrumentación	12.1. Dunha canción. 12.2. Dun conto. 12.3. Dunha dramatización. 12.4. Creación de pezas para tocar, bailar e relaxarse. 12.5. Compór arranxos e pequenas pezas para o conxunto instrumental dunha clase de Linguaxe Musical.	1
TOTAL SESIÓN:		16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral	5		5
Exposición práctica	5		10
Práctica individual (estudo)		20	20
Práctica colectiva	5		5
Lectura guiada e comentario de fontes		10	10
Obradoiro de construción de instrumentos	1	6	7
Exposición e debate de traballos	5		5
Composición de pezas instrumentais		20	20
Portafolios		10	10
Titorías	1		1
Actividades de avaliación	2		2
TOTAL HORAS:			90

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Asistencia presencial	<p>Observación sistemática individual do discente, a través dunha ficha de valoración descritiva do grao de consecución dos contidos, nunha contorna de actividade no aula, valorando de forma concreta a aplicación dos contidos ás diferentes situacións que se propoñan.</p> <p>Participación de forma activa en clase, preguntando cantas dúbidas preséntellenos e propondo todos os proxectos que se nos ocorran, sexan grandes ou pequenos.</p>	Todas	50%
Práctica colectiva	<p>Participación nas postas en común sobre os contidos sinalados, demostrando un certo grao de sentido crítico e de análise, avalado pola lóxica e polos saberes adquiridos, na defensa das opinións.</p> <p>Interpretación correcta das obras traballadas.</p> <p>Improvisacións condicionadas ou non.</p> <p>Composición de obras.</p>	Todas	20%
Exposición práctica	<p>Creación de una rima para un contido da linguaxe musical.</p> <p>Exercicios de percusión corporal con carácter didáctico.</p> <p>Un canon, un AB (binaria), un rondó e unha peza ternaria (ABA', ABB, ABC,) con percusión indeterminada.</p> <p>Presentación do instrumento de percusión determinada.</p> <p>Sonorización dun conto.</p> <p>Instrumentación dunha obra ou fragmento clásica.</p>	Todas	20%
Portafolios	<p>Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, contos instrumentados, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de</p>	Todas	10%

	información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, aportacións dos compañeiros, composicións dos compañeiros e propias, bibliografía...		
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Exposición oral	<p>Creación de una rima para o traballo dun contido da linguaxe musical.</p> <p>Exercicios de percusión corporal con carácter didáctico.</p> <p>Un canon, un AB (binaria), un rondó e unha peza ternaria (ABA', ABB, ABC,) con percusión indeterminada.</p> <p>Presentación dun instrumento de percusión determinada.</p> <p>Sonorización dun conto.</p> <p>Interpretación dunha obra de láminas sencilla e dunha obra de percusión indeterminada.</p> <p>Improvisación sobre unha canción popular ou moderna.</p> <p>Instrumentación dunha obra ou fragmento clásico.</p>	Todas	40%
Portafolios	<p>Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, contos intrumentados, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propias, bibliografía...</p>	Todas	60%
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA CON MÁIS DE DÚAS FALTAS)			
Exposición oral	<p>Creación de una rima para o traballo dun contido da linguaxe musical.</p> <p>Exercicio de percusión corporal con carácter didáctico.</p> <p>Un canon, un AB (binaria), un rondó e unha peza ternaria (ABA', ABB, ABC,) con percusión indeterminada.</p> <p>Presentación dun instrumento de percusión determinada.</p> <p>Sonorización dun conto.</p> <p>Interpretación dunha obra de láminas sencilla e dunha obra de percusión indeterminada.</p> <p>Improvisación sobre unha canción popular ou moderna.</p> <p>Instrumentación dunha obra ou fragmento clásico.</p>	Todas	40%
Portafolios	<p>Colección sistemática do traballo:</p>	Todas	60%

	revisions, autoanálisis, reflexions, contos instrumentados, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propias, bibliografía...		
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
Exposición oral	<p>Creación de una rima para o traballo dun contido da linguaxe musical.</p> <p>Exercicio de percusión corporal con carácter didáctico.</p> <p>Un canon, un AB (binaria), un rondó e unha peza ternaria (ABA', ABB, ABC,...) con percusión indeterminada.</p> <p>Presentación dun instrumento de percusión determinada.</p> <p>Sonorización dun conto.</p> <p>Interpretación dunha obra de láminas sencilla e dunha obra de percusión indeterminada.</p> <p>Improvisación sobre unha canción popular ou moderna.</p> <p>Instrumentación dunha obra ou fragmento clásico.</p>	Todas	40%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, contos instrumentados, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propias, bibliografía...	Todas	60%
<p>Observacións: Todos os apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media.</p>			

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- AKOSCHKY, J. *Cotidiáfonos. Instrumentos sonoros realizados con osbjetos cotidianos*. Ricordi Americana. Buenos Aires, 1988.
- BENSAYA, P. *Instrumentos de papel. Construcción y consejos para la ejecución. Aplicación en el aula*. Ricordi Americana. Buenos Aires, 1986.
- BLADES, J. *Los instrumentos de percusión y su historia*.
- CALDERER, M.; RIBÓN, M. *Instrumentos Musicales*. Gorg Blanc International.
- CASTRO, C. *Esto e percusión! Dos acordes*.

- DÍAZ, S. y otros. *Albúm de Música y Educación. Composiciones actuales para el aula. XX aniversario de la revista Música y Educación. 1988-2008*. Editorial Musicalis.
- GONZÁLEZ RODRÍGUEZ, C. *Mi orquesta escolar. 26 canciones instrumentadas para coro de voces, flautas e instrumental Orff*. San Pablo Musicales.
- HEMSY DE GAINZA, V. *Ritmo Musical y banda de percusión en la escuela primaria*. Eudeba.
- JACQUET, Y. *Construcción de instrumentos*. Fuzeau.
- MARTÍNEZ, L. *Orquestaciones para instrumentos escolares*. Real Musical.
- MERCADER, N. *Djembé (DVD)*. Ventilador Music.
- MERCADER, N. *Darbuka. (DVD)*. Ventilador Music.
- MERCADER, N. *Bongos (DVD)*. Ventilador Music.
- MOLAS, S. ; HERRERA, M.A. *Baquetas. Percusión en la escuela*. Edicions de la Universitat de Lleida, 2003.
- PALACIOS, F.; RIVEIRO, L. *Artilugios e instrumentos para hacer música. Ópera Tres*. Madrid, 1990.
- PEÑA VILLAR, F. *O engado da música*. Ir indo.
- PEREIRA, A. *Lectura rítmica (con CD)*. Carisch Music
- PEREIRA, A.; MERCADER, N. *Percumanía (con CD)*. Carisch Music.
- PLAZA, A.; MOLINA, E. *Conjunto instrumental para láminas y pequeña percusión*. Enclave creativa.
- ROCA, F. *Percusión corporal*. Editorial A-3. Barcelona.
- SIGNORELLI, M. *Bim, bum, bam. Instrumentos musicales para hacer en casa*. Fuenteantigua S. A. Madrid, 1981.
- STADLER, W. *Percusión*.
- VERA PINTO, C. *Manual de percusión*. Ed. Universidad Católica de Chile.
- WUYTACK, J. *Musicalia. Orff-instrumentarium*.

8. OBSERVACIÓNS

Para que os alumnos sexan avaliados deberán presentar todos os traballos que se citan nesta guía.

Os alumnos que superen o número de faltas establecido terán que presentarse a un exame o final do cuadrimestre onde a materia a avaliar será toda a que aparece na guía. O exame será como o de avaliación extraordinaria.